

SEPTEMBER 2016

VOORBEELDEN VAN BURGERINITIATIEVEN MET OOG VOOR DIVERSITEIT

Hoe werkt het bij... **BankjesCollectief**

"In tegenstelling tot andere buurtinitiatieven hoef je niet eerst een gebouw binnen te stappen, die drempel is er niet. We gaan heel erg uit van het bestaande, wat kennen mensen al. Je hoeft niet af te weten van het BankjesCollectief. Je hoeft alleen maar langs te lopen. Lang niet iedereen blijft hangen, maar iedereen die langskomt, lacht."

Jesse Jop Jorg, initiatiefnemer BankjesCollectief

Kennisplatform Integratie & Samenleving onderzoekt burgerinitiatieven met oog voor diversiteit. We namen vier burgerinitiatieven onder de loep en bekeken wat de randvoorwaarden, succesfactoren en knelpunten bij het bereiken van mensen van verschillende herkomsten zijn.

In deze factsheet beschrijven we burgerinitiatief BankjesCollectief. Het BankjesCollectief is in 2014 opgericht met als doel om mensen met elkaar in contact te brengen door een bankje op te stoep te zetten. Iedereen kan een bankje 'openen', en er zijn allerlei soorten bankjes waar bewoners iets leuks organiseren zoals het breibankje, salsabankje, muziekbankje, Ban Ki Moon vredesbankje, badderbankje, schone-letteren bankje etc.

Bewoners kunnen hun bankje aanmelden op de website van het BankjesCollectief. Zij kunnen zelf een bankje neerzetten of een bestaand bankje gebruiken. Iedereen kan gratis meedoen; bewoners nemen soms iets mee of betalen achteraf wat ze zelf willen. Er zijn ruim 650 bankjes.

BANKJESCOLLECTIEF BEGONNEN IN AMSTERDAM

Het BankjesCollectief is van start gegaan in Amsterdam, de woonplaats van de initiatiefnemers. Initiatiefnemer Cathelijne vertelt: *"In Amsterdam is het goed mogelijk om alleen mensen te ontmoeten die op je lijken. Als je naar cafeetjes gaat dan weet je meteen 'hier pas ik of niet'."* Het BankjesCollectief wil deze voorselectie tegengaan door een initiatief op de stoep te starten. Initiatiefnemer Jesse: *"Op straatniveau is er meer diversiteit; sociale huurhuizen en koophuizen staan door elkaar heen. Door een bankje op de stoep te zetten betrek je een diversiteit aan mensen waar je, behalve de stoep, niet zoveel mee deelt."*

"Door een bankje op de stoep te zetten betrek je een diversiteit aan mensen waar je, behalve de stoep, niet zoveel mee deelt."

Vanwege het concept – iedereen kan een bankje openen – is het initiatief niet gebonden aan een plek. Cathelijne: *"We hebben promotie gemaakt in Amsterdam, maar het is vanzelf opgepakt in andere steden en dorpen in Nederland. En zelfs in het buitenland zijn al bankjes geopend, zoals in Taiwan, Duitsland en Brazilië."*

AANLEIDING EN DOELEN

Initiatiefnemers Cathelijne de Reede en Jesse Jop Jorg zijn in 2014 gestart met het BankjesCollectief. Aanleiding was de ervaring die ze in Bangkok hadden, toen ze daar een tijdje woonden, vertelt Cathelijne: *"De straten in Bangkok zijn zo dynamisch en worden op zoveel verschillende manieren gebruikt: 's ochtends voor Tai Chi, daarna als drukke verkeersader en 's avonds is het een markt met allerlei eetstalletjes en plekjes om te zitten. Iedereen zit daar door elkaar; een man met een zakenpak zit naast een tuk tuk chauffeur en een gezin met kinderen. Dat vonden we heel mooi."* Terug in Nederland viel het Jesse en Cathelijne op hoe stil het is in de straten van Amsterdam, en hoe weinig plekken er zijn om een diversiteit aan mensen te ontmoeten. *"Het is zo stil op straat, en in barretjes kom je alleen mensen tegen die op je lijken."* Zo ontstond het idee om ook in Nederland de publieke ruimte meer toe te eigenen, en te gebruiken voor ontmoeting. Dit deden Cathelijne en Jesse door een bankje bij hen op de stoep te

zetten en te gaan 'proefzitten'. Daarnaast bespraken zij hun idee met buurtplatforms om te kijken of er draagvlak voor was, dit bleek het geval te zijn.

"Het is zo stil op straat, en in de barretjes kom je alleen mensen tegen die op je lijken."

De missie van de initiatiefnemers is om 'een blijvende ontmoetingsplek te creëren die de sociale verbanden tussen buurtgenoten duurzaam versterkt'. "Wij willen mensen een thuisgevoel geven nog voor ze binnen zijn", aldus Jesse. "Het lijkt mij heel tof als je een straat hebt waarin je de karakters, de creativiteit en historie van de woning en de bewoners terugziet op straat, en waar mensen elkaar ontmoeten op de stoep."

INITIATIEFNEMERS EN VRIJWILLIGERS

Initiatiefnemers Jesse en Cathelijn zijn beiden al langer actief rondom sociale projecten en buurtinitiatieven. Jesse heeft stichting We the People opgericht en Cathelijn heeft een sociaal bedrijfje genaamd Springtide Studios. Daarnaast bestaat het kernteam van het initiatief uit vier leden, die ook allemaal ervaring hebben met het opzetten van sociale organisaties. De vaardigheden en netwerken die ze daardoor hebben, zijn belangrijk bij het opzetten van het initiatief, aldus Cathelijn: "Je moet alles zelf doen. Een projectplan schrijven, je begroting opstellen, sponsors binnenhalen, fondsen aanschrijven. Achter de schermen zijn er heel veel taken te verdelen."

Het aantal mensen dat een bankje heeft geopend staat op meer dan 650. Omdat de meeste mensen met meerdere personen een bankje openen, zijn er dus ongeveer 1000 vrijwilligers actief. Uit eerder onderzoek van Placemakers (2015) blijkt dat de (75 ondervraagde) bankjes gemiddeld 10 tot 20 bezoekers hadden. De bankjeshouders zijn veelal 'hoogopgeleide, nieuwsgierige bewoners', aldus het onderzoek. Dit is de groep die vaak al eerder iets voor de buurt heeft gedaan, zoals bankjeshouder

Febe Verelst: *"Ik heb altijd al feeling gehad met in contact komen met andere culturen of mensen die het iets minder makkelijk hebben. Eerder werkte ik bij Buurtatelier Tante Gerritje. De doelgroep waren vooral allochtone vrouwen die de taal niet goed spreken en die redelijk geïsoleerd leven. Wij wilden hen een plek geven."* Daarnaast heeft het BankjesCollectief intensief ingezet op werving van bankjeshouders in de Amsterdamse aandachtswijken, waar bewoners meer geactiveerd moeten worden tot participatie.

DOELGROEP BANKJESCOLLECTIEF

De bankjes staan open voor iedereen; iedereen die langloopt, kan erbij komen zitten. Vanuit het bestuur heeft het BankjesCollectief daarnaast een aantal doelgroepen benoemd. Dat zijn op dit moment de volgende drie doelgroepen: 'betrokken bij de buurt', 'aangewezen op de buurt' en 'nieuw in de buurt'. Onder betrokken bij de buurt verstaan Cathelijn en Jesse de buurtbewoners die openstaan voor dergelijke initiatieven en vaak ook al wat doen voor de buurt. Cathelijn: *"Deze groep is makkelijk te bereiken via Facebook, websites et cetera. Zij komen wel."* Een groep die iets meer aanmoediging nodig heeft

is de doelgroep 'aangewezen op de buurt'. Onder deze doelgroep verstaat het BankjesCollectief buurtbewoners die op de buurt zijn aangewezen en van gratis voorzieningen afhankelijk zijn. Dit zijn bijvoorbeeld ouderen, gezinnen of mensen met een laag inkomen. De derde groep zijn de buurtbewoners die nieuw

in de wijk zijn komen wonen, waaronder vluchtelingen. Het BankjesCollectief werkt met verschillende partijen samen om de doelgroepen te bereiken. Vanwege het decentrale karakter van het initiatief (iedereen kan een bankje openen en naar eigen wens vormgeven) is het daarnaast afhankelijk van de bankjeshouders welke doelgroepen zij proberen te betrekken. Jesse: *"Je ziet veel bankjeshouders die mensen bij elkaar willen brengen. Daar leent dit initiatief zich heel erg voor. Want het gaat om mensen die langlopen en in zo'n diverse stad als Amsterdam heb je dan al snel een divers publiek."*

"Je ziet veel bankjeshouders die mensen bij elkaar willen brengen. Daar leent dit initiatief zich heel erg voor."

BENADERING VAN BUURTBEWONERS

Bankjeshouders kunnen hun bankje aanmelden via de website van het BankjesCollectief. Op deze website staat een overzicht van alle bankjes en hun openingstijden. Daarmee bereik je echter een homogene groep, aldus Febe, organisator van het Breibankje: *"Als je je bankje online aanmeldt, dan komen vooral de mensen die ook andere bankjes bezoeken, die doen een bankjesroute. Dat zijn de blanke, hoogopgeleide goed verdie-*

nende mensen." Het BankjesCollectief zet daarom verschillende methoden in om een heterogene groep te bereiken. In aandachtswijken in Amsterdam zoals Nieuw-West en Noord werkt het initiatief samen met de gemeente, buurthuizen, woningcorporaties, andere (wijk)organisaties en ambassadeurs in de buurt die mensen vertellen over het BankjesCollectief en mensen werven om bankjes te openen. Het vraagt een extra inspanning om iets van de grond te krijgen in wijken met minder sociale cohesie, aldus Cathelijn: *"Het is makkelijker om een start te maken in buurten waar mensen sowieso al iets willen doen voor de buurt. In een wijk waar dat niet gewoon is, moet je echt op de markt gaan staan, bij buurthuizen langs, met de gebiedsmanager praten, soms drie keer bij mensen langs gaan om het te vragen. Daarbij helpt het als je sleutelfiguren betreft die zelf een andere culturele achtergrond hebben."* Het BankjesCollectief probeert daarbij aan te sluiten bij bestaande verbanden en initiatieven. In de zomer van 2016 hebben zij samen met het COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers) en het Bijlmerpark Theater een bankjesdag georganiseerd waar vluchtelingen taalles kregen, en er optredens en eten waren.

SUCCEFACTOREN EN KNELPUNTEN INCLUSIVITEIT

Uit onderzoek van Placemakers (2015) blijkt dat de bewoners die een bankje openen redelijk homogeen zijn. Veelal zijn het 'hoger opgeleide, nieuwsgierige bewoners' zijn, met een gemiddelde leeftijd van 44 jaar. Wel proberen de bewoners vaak een diverse groep mensen aan te spreken, die een afspiegeling van de wijk vormen, en bijna de helft van bewoners lukt dit ook, zo zeggen zij zelf.

Om te zorgen dat alle buurtbewoners bereikt worden, is de locatie van het bankje belangrijk. Febe bereikt een heel diverse groep buurtbewoners met haar breibankje, waar mensen langs kunnen komen om te breien: *"Ik woon in een heel multiculturele straat met allerlei Turkse winkeltjes et cetera. Iedereen die boodschappen doet, komt langs ons bankje."* Ook de laagdrempeligheid van het initiatief is belangrijk; mensen lopen langs een bankje, kunnen stil blijven staan voor een kort praatje, er even bij komen zitten. Jesse: *"In tegenstelling tot andere buurtinitiatieven hoef je niet eerst een gebouw binnen te stappen, die drempel is er niet. We gaan heel erg uit van het bestaande, wat kennen mensen al. Je hoeft niet af te weten van het BankjesCollectief. Je hoeft alleen maar langs te lopen. Lang niet iedereen blijft*

hangen, maar iedereen die langskomt, lacht." Febe sluit zich daar bij aan: "We proberen het zo laagdrempelig mogelijk te maken, alleen een praatje maken is genoeg. En dan kom je zo iemand later nog een keer tegen, in een andere setting, en heb je sneller contact." Die laagdrempeligheid wordt ook gewaarborgd doordat deelname aan het initiatief gratis is (en blijft); deelnemers kunnen zelf iets meenemen of als ze weggaan een vrijwillige bijdrage achterlaten.

De mate waarin een diversiteit aan deelnemers bereikt wordt, hangt ook af van de soort activiteit die georganiseerd wordt. Febe: "Muziek en eten zijn universele talen, dat spreekt heel veel mensen aan. Ook handwerken, breien en haken zijn populair." Sommige activiteiten kunnen een eventuele taalbarrière

omzeilen, zo merkte Febe: "Er is een keer een Marokkaanse man langs geweest bij ons breibankje. Hij sprak geen Nederlands, maar heeft anderhalf uur zitten breien met een grote smile op zijn gezicht." Nog beter zou zijn om meertalige bankjeshouders te hebben, of iemand te vragen als vertaler op te treden, denkt Febe.

Ook is de manier waarop buurtbewoners benaderd worden belangrijk. Naast hun website, bereikt het BankjesCollectief een heterogene groep mensen door aan te sluiten bij bestaande structuren in de wijk (bv. via buurthuizen, de woningcorporatie), door mensen op een laagdrempelige wijze te benaderen (bv. mensen aanspreken, op een markt staan) en door sleutelfiguren uit de verschillende doelgroepen te betrekken.

Tips voor burgerinitiatieven die inclusief willen zijn

WAT LEERT BANKJESCOLLECTIEF ONS OVER INCLUSIE BIJ BURGERINITIATIEVEN?

- Een diverse groep bereiken gaat niet vanzelf, daarvoor is extra inspanning nodig.
- Werk met sleutelfiguren die zelf ook een diverse achtergrond hebben.
- Benader mensen actief; ga op markten staan, bij buurthuizen langs, spreek mensen aan.
- Door plaats te nemen in de publieke ruimte kan je mensen laagdrempelig betrekken.
- Ga uit van het bestaande; wat is er al en hoe kan je daarop aansluiten.
- Bied de activiteiten gratis aan, dit maakt het laagdrempeliger.
- Bepaalde activiteiten zoals muziek, eten en handwerken kunnen de taalbarrière omzeilen.
- Begin klein, en onderzoek of er draagvlak is voor je idee.

BRONNEN EN VERANTWOORDING

Deze beschrijving is gemaakt door Kennisplatform Integratie & Samenleving. Het is onderdeel van een project over inclusie bij burgerinitiatieven.

Voor dit project voerden wij in mei 2016 interviews met het BankjesCollectief. Wij hebben gesproken met initiatiefnemers Cathelijn de Reede en Jesse Jop Jorg. Daarnaast spraken we met bankjeshouder Febe Verelst die het breibankje organiseert. Ook konden we gebruik maken van een evaluatierapport van het BankjesCollectief, dat Placemakers in 2015 heeft uitgevoerd (Dekker, A. & Sol, K. 2015).

Wij danken het BankjesCollectief voor haar gastvrijheid en medewerking aan het onderzoek.

Website BankjesCollectief: www.bankjescollectief.nl.

Colofon

Financier: Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
Auteurs: I.D. Razenberg, MSc
Ontwerp: Design Effects
Uitgave: Kennisplatform Integratie & Samenleving
p/a Kromme Nieuwegracht 6
3512 HG Utrecht
T (030) 230 3260

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Kennisplatform Integratie & Samenleving: <http://www.kis.nl>.

ISBN 978-90-5830-752-1

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2016.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

KENNISPLATFORM INTEGRATIE & SAMENLEVING

Kennisplatform Integratie & Samenleving doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit. Daarnaast staat het platform open voor vragen, signalen en meningen en formuleert daar naar beste vermogen een antwoord op.

Deze kennisuitwisseling is bedoeld om een fundamentele bijdrage te leveren aan een pluriforme en stabiele samenleving.

Blijf op de hoogte van alle projecten, vragen en antwoorden en andere kennisuitwisseling via www.kis.nl, de [nieuwsbrief](#), [Twitter](#) en [LinkedIn](#).

Kennisplatform Integratie & Samenleving is een programma van het Verwey-Jonker Instituut en Movisie

T 030 230 32 60 E info@kis.nl I www.kis.nl

